

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Kako naj se rešujejo uradni dopisi, razpisi, i. dr. —

Podlago za dobro in vspešno uradovanje tvori pravilno reševanje došlih spisov. Tudi v tem oziru manjka v občinskih uradih potrebna enotnost. Zato priobčimo v teh vrsticah kratko navodilo, kako naj županstva postopajo pri reševanju uradnih spisov, da se bo doseglo vsaj približno to, kar se zahtevati mora. — Gotovo je, da se mora tudi v tem oziru pokazati napredek! —

V prvi vrsti je treba voditi pravilno vložni zapisnik, ki ga imajo — vsaj upamo — vsa županstva. V ta zapisnik se mora takoj ko dojde — vpisati vsak dopis (razpis, i. t. d.) in sicer kolikor mogoče natančno vsebina, vendar pa kratko in jedrnato, n. pr. »razpis deželnega odbora, tičeč se poprave občinske poti v . . .« — Na to se napiše na akt zgoraj:

Prejeto (ali došlo):

. . . . dne

Št.

. . . . prilog . . .

Obenem ko se izvrši vpis v vložnem zapisniku, naj se vpiše dotični akt tudi v posebni indeks (abecedno kazalo) na ta način, da se pod dotično črko vsakokrat lahko tudi po daljši dobi hitro najde dotična vloga. Indicira naj se vedno glavni predmet bodisi v prvi vrsti ime oziroma naslov odpošiljatelja s kratko označbo vsebine n. pr. »poprava poti« — bodisi tudi z vsebino vloge same, n. pr. pod črko »P«: poprava poti. — Potem ko je spis vpisan v vložnem zapisniku in iz tega prenešen v indeks je treba takoj rešitve. Vodilno pravilo za županstva bodi: Vsi spisi naj se rešujejo sproti in sicer najkasneje tekom 48 ur, izvzemši slučaje, ako je treba daljših

poizvedb ali pa odločitve v seji občinskega odbora. Pa tudi v teh slučajah se rešitev ne sme zavlačevati. —

Kadar se tiče spis, ki ga je treba rešiti, kake važnejše zadeve, posebno takrat, ko izdá županstvo kako rešitev v lastnem delokrogu, ali pa vsled sklepa občinskega odbora, naj se izdela vedno na spisu koncept (načrt rešitve). —

Koncept naj se dela vedno tudi v vseh slučajah, kadar se vrne prvotna vloga stranki oziroma dotični akt oblastvu, od katerega je došel. V takem slučaju naj se izgotovi koncept na posebni poli, ki dobi vložno številko dotičnega akta in se po odpošiljatvi rešitve shrani med drugimi spisi.

Če se pa došla vloga ne vrne stranki, potem naj se naredi koncept na aktu samem. —

Opustiti izdelovanje konceptov bi se moglo le takrat, če se ne tičejo spisi kakih važnejših zadev, n. pr. pri dostavi uradnih odlokov, obvestil, i. dr. — V takem slučaju se vrne z običajno rešitvijo »po ugoditvi« cel spis oblastvu, odkoder je prišel. —

Pri teh — takozvanih indorsatnih (tudi tergalnih) rešitvah — naj se zabeleži v vložnem zapisniku, da se je vrnil prvotni spis; če pa je ostal med spisi — »ad acta« — koncept, naj se tudi to zabeleži v vložnem zapisniku v rubriki »opomba«.

Še nekaj treba omeniti glede vložnega zapisnika. Večkrat se pripeti, da se eden in isti spis po dvakrat in več vrne županstvu. V tem slučaju je pravilno, da se vsakokrat iznova vpiše v vložni zapisnik in dobi vsled tega tudi novo vložno številko. Vedno pa je treba v takem slučaju napraviti zvezo v vložnem zapisniku na ta način, da se v odgovarjajoči koloni pri novi vložni številki vpiše prva in pri tej nova. — Dovoljeno je sicer tudi, če se gre za isto vsebino, da se akt

vpiše v drugič pod prvotno številko in se potem na spisu pred vložno številko dostavi »ad št. . .«.

Ko je spis obdelan, to je: vpisan v vložnem zapisniku in indeksu; rešen in rešitev vpisana z dnevom odpošiljalne v vložnem zapisniku, — se shrani akt (— ako se ne vrne stranki, odnosno oblastvu —), sicer pa koncept — v registraturi. Žal, da imajo naša županstva tako malo smisla za važnost shranjevanja uradnih spisov. Povečinoma jih porazgube, ali jih raztrgajo otroci, ali pa jih župani-trgovci porabijo za zavijanje popra in duhana, če jih ne pokurijo dekle. — To se mora nehati!

Vsi akti — in sicer od vsakega letnika posebej se morajo — po zaporednih številkah — ločeno od računskih prilog skrbno hraniti. Napravi naj se iz tršega papirja ovoj in vsi spisi všteti koncepte naj se zvežejo v poseben »fascikel«. Če se odvzame potem kakšen starejši akt, naj se vloži vedno na njegovo mesto, poseben listič s potrebnimi podatki, kam se je priložil akt. To naj se zabeleži tudi v vložnem zapisniku. —

Ne dopušča nam prostor, da bi morda z vzgledi navajali razne načine rešitev, ali celo vzorce. — Le na nekaj še opozarjamo. —

Županstva morajo znati razločevati višja in sebi enaka oblastva; (slednja se zovejo s tujim izrazom tudi koordinirana ali korespondujoča). —

Višja oblastva so: v prvi vrsti deželni odbor, in v drugi vrsti — a le v zadevah prenešenega delokroga — tudi politična oblastva. — Pri tej priliki pa moramo opozarjati županstva, da je v rečeh lastnega delokroga, torej v vseh občinskih gospodarskih zadevah edina najvišja instanca — deželni odbor! —

Na višja oblastva in na njihove razpise, ukaze, odloke i. t. d. morajo županstva redno poročati in opustiti takozvani »službeno-vljudni ton, ki je sicer povsod že odpravljen kot star, cof. — Nasproti višjim oblastvom morajo županstva vedno čutiti se kot podrejeni organi, ki morajo ukaze izvrševati, na razpise »poročati« in ne odgovarjati i. t. d.

Pa kakor rečeno — postali bi preobširni, če bi se hoteli spuščati v nadaljne podrobnosti. —

Le še na eno važno stvar pri reševanju uradnih spisov moramo opozarjati, — in sicer:

1. Z ozirom na obliko naj se rabi pri poročilih na višja oblastva vedno cela pola, in naj se dela na zunanji strani preganjene cele pole (na hrbtu) »rubrum (nadpis) s kratko vsebino poročila, n. pr.

Veslavnemu

deželnemu odboru vojvodine Kranjske

v

Ljubljani.

Poročilo

županstva v
o popravil občinske poti v
(Na razpis (ukaz) z dne)

2. Pri vsaki rešitvi (poročilu) se naj sklicuje na dopis (razpis, ukaz i. t. d.) onega oblastva, odkoder je spis došel, in sicer se mora navesti dan in številko dotičnega prejetega spisa, ker se s tem omogoči hitrejše poslovanje oblastvom, ki morajo reševati na leto na desetisoče aktov. —

Rešitev naj se pričinja torej redno takole »Na ukaz (vsled razpisa) veslavnega z dne številka se poročila«, i. t. d. —

Županstva pozivljamo, da se ravnajo po teh navodilih. —

Vprašanje občinskih tajnikov.

Iz goriške okolice.

Članek pod tem naslovom v št. 4 »Občinske Uprave« t. l. me je nagnil, da spregovorim nekaj o tem predmetu. —

Deželni zbor za Goriško in Gradiško uvažuje potrebo stalnih občinskih tajnikov, je v svoji seji dne 12. novembra 1904 sprejel popravljen občinski red za našo deželo; ta občinski red določa, da bi morali biti občinski tajniki stalni, bodisi da so postavljeni za edno ali več občin skupno; pa glej, ta občinski red še do danes ni potrjen na Najvišjem mestu. In zakaj ne? Ker pri nas se ne gre za to, kadar so občinske volitve, kdo bode župan, marveč kdo bode tajnik; od tod toliko zmešnjav in bojov pri volitvah.

Lepo je, da je v edni osebi združeno županovanje in tajnikovanje, ako je ta na svojem mestu; pa žalibog ni povsod tako. Tudi se pripeti, da je odstavljen kateri tajnik samo vsled političnega prepričanja in se niti ne gleda na zmožnost osebe, ker vladajoča stranka hoče, da je tajnik njenega duha. Največkrat je tudi napaka v občinah, da se prepusti tajniški posel osebi župana, in župan kot tajnik vodi vse posle sam. Pa pride do nove volitve, da se izvoli drugega, ki ne pozna notranje uredbe občine in predno spozna vse poslovanje, izvoljen je spet drugi. — Koliko trpi občina pri tej vedni menjavi tajnikov-županov oziroma tajnikov! Dober tajnik pri občini mora poznati natančno zakone, mora poznati osebe, ki so pristojne v občino, ki pa bivajo drugod, s kratka: imeti mora vse točno v posebnih zaznamkih zabeleženo, bolniške stroške; osebe, ki zunaj občine bivajo; dovoljene stavbe; z eno besedo — vse in vsako posebej, da ve in zna, kdaj mu je treba to ali ono ukreniti. Tajnik mora biti duša v občinskem gospodarstvu, mora biti tajni voditelj

županov v razpravah pri sejah, ako ta ni sam zmožen tega opravljati. — Ako se vodijo razprave in zapišejo v zapisnik tako, kakor narekuje kak starešina, nimajo sklepi čestokrat postavne oblike in se potem županstvo le osmeši z izvajanjem takih sklepov. — Dober in večleten tajnik pa vsemu temu odpomore s svojim svetom.

Merodajnim činiteljem naj bi bila prva in glavna naloga, da se v občinah nastavijo zmožni in stalni tajniki, ker takim se ni potreba ob eventualnih občinskih volitvah nagibati na mnenje in želje kterekeoli stranke, marveč delovati strogo na stališču zakona, ker to je prava pot. Ako pa tajnik zgreši to pot ali je primoran jo opustiti, ni več samostojen stalen tajnik, marveč je odvisen od oseb, ki stremijo po nečem, kar ni pravo in ni v postavi vtemeljeno, tedaj tudi ni v blagor občine delovanje takega tajnika.

Da se temu v kratkem odpomore je želeti, da se čim prej sankcionira naš novi in v začetku omenjeni občinski red, ker ta ima namen na Goriškem rešiti tajniško vprašanje. —

Temu dopisu dostavljamo še, da se je tudi kranjski deželni zbor že pečal z vprašanjem občinskih tajnikov leta 1901. — O tem spregovorimo v prihodnji številki, ker vprašanja o občinskih tajnikih ne bomo izpustili izpred oči. —

Pravila

deželnih postaj za plemenske merjasce.

§ 1.

Da se omogoči povzdiga prašičereje tudi v takih krajih, kjer ni postaj za plemenske prašiče, ustanove se postaje za plemenske merjasce, katere imajo namen vzdrževati plemenske merjasce in se imenujejo »Deželne postaje za plemenske merjasce.«

§ 2.

Taka postaja naj deluje redoma z enim plemenskim merjascem one pasme, ki jo določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo take postaje poveri deželni odbor veščemu prašičerejcu, ki ima zračen, svetel in snažen svinjak, ograjen prostor za spuščanje merjasca in tekališče. Prednost do takih postaj imajo člani živinorejskih zadrug.

§ 4.

Ob ustanovitvi postaje izroči nje lastniku deželni odbor plemenskega merjasca za polovično nakupno ceno. Deželni odbor nosi tudi železniške prevozne stroške.

Najkasneje v 14 dneh po prejemu merjasca, mora povrniti lastnik deželnemu odboru nanj pripadajoči del nakupnine in eventualne druge stroške.

Dokler tega ne stori, ostane merjasec last deželnega odbora.

Ko žival prevzame, izgubi vsako pravico do ugovora radi njene kakovosti.

§ 5.

Lastnik postaje mora držati merjasca za pleme vsaj dve leti, ako pa ostane žival za pleme sposobna, tudi še tretje leto, odkar ga je začel rabiti za pleme.

Merjasca mora spuščati proti navadni krajevni odškodnini na tuje svinje, v kolikor to določajo predpisi. Vendar ga ne sme spuščati redno vsak dan ali celo po večkrat na dan. Povprečno sme napraviti merjasec na leto okoli 40 skokov. Strogo prepovedano pa je spuščati merjasca na svinje, ki očitno niso zdrave.

§ 6.

Lastnik postaje mora voditi natančen spuščalni zapisnik. Kadar bi merjasec postal za pleme nesposoben, kadar bi nevarno obolel ali poginil, kadar bi splošno nastopila bolezen v njegovih svinjakih, mora lastnik postaje to nemudoma naznaniti deželnemu odboru. Kadar pa se pojavi kužna bolezen pri njegovem merjascu ali drugih njegovih prašičih, mora to prijaviti deželnemu odboru telegrafično. Razume se samoobsebi, da mora o tem poročati tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu, kakor določa zakon.

Merjasca je dati vsako leto in pravočasno varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

Sploh mora ravnati lastnik postaje z merjascem po načelih umne živinoreje in se strogo držati navodil, ki mu jih da deželni odbor sam ali po svojih odposlancih, katerim je lastnik postaje dolžan razkazati vsak čas svoj svinjak, spuščalni zapisnik in eventualne druge zaukazane zapiske.

§ 7.

Po preteku dveh oziroma treh let, da deželni odbor po lastnem prevdarku lastniku postaje, ki se je točno držal vseh navodil, novega merjasca pod istimi pogoji kakor ob ustanovitvi postaje. Ravno tako odloči deželni odbor, kadar bi merjasec pred navedeno dobo postal za pleme nesposoben ali poginil brez krivde lastnika postaje.

Komur pa bi merjasec postal za pleme nesposoben ali poginil po njegovi krivdi, mora povrniti deželnemu odboru vse stroške, ki jih je imela dežela z nakupom merjasca.

§ 8.

S podpisom zaveznega pisma se lastnik postaje za plemenske merjasce zaveže držati se točne teh pravil in ukazov deželnega odbora, ker bi mu isti sicer lahko odvzel vsakršne pravice do tako postaje.

Nov vinski davek.

Sedanji finančni minister Bilinski namerava v svoji finančni predlogi v svrhu pokritja razdražanih financ uvesti nov davek, ki bi zlasti hudo zadel naše vinorejce, ki že itak ne morejo več dihati pod težo bremen.

Nastal je v vseh krogih, tako vinskih producentov - vinogradnikov, kakor vinotržcev in gostilničarjev, velik odpor proti temu davku. Tudi v slovenskih pokrajinah se je vršilo več shodov, na katerih se je protestiralo proti temu davku. Navzoči so bili povsod razni slovenski poslanci. Najbolj uspeli protestni shod pa se je vršil na Dunaju dne 6. marca t. l., na katerem je bilo navzočih nad 6000 oseb, — samih vinogradnikov, vinotržcev i. dr.

Upanje je — in kakor se kaže zagotovljeno, da ne bo večine v državnem zboru za ta davek, kar je le želeli v interesu naše vinorejce. —

Vprašanja in odgovori.

67. Obč. urad Š. na P.

Vprašanje:

Pri nas je bil pristojen neki V. S. Njegova žena z otroci prebiva že čez 10 let v sosedni občini M. On pa se potepa večinoma okoli po svetu, dninari, itd., večidel pa je v zaporu zaradi tatvine. Žena ima ondi, kjer biva, svoje posestvo. Ali moremo izreklamirati omenjenega V. S. z ozirom na to, da njegova družina že toliko let stalno biva v občini M., ali obdrži on domovinsko pravico v naši občini? Kaj naj ukrenemo?

Odgovor:

V. S. ni samo bil, ampak je še vedno pristojen v Vašo občino. Njegovo domovinstvo ni odvisno od njegove družine, ampak ravno nasprotno: kamor je pristojen mož, tja spada žena z otroci. — Če bi mož samo prostovoljno odhajal z doma, na primer na delo, četudi za dalje časa, potem bi to ne bilo pretrganje bivanja. Kakor pa pravite je mož večkrat zaprt, torej je odsoten iz občine M. in sicer neprostovoljno. Vsled tega na podlagi priposestvanja ne more pridobiti domovinske pravice v občini M. —

68. Županstvo B. pri Pl. (K.)

Vprašanje:

K nam zahaja prodajat med in druge slaščičarske izdelke velik nasprotnik Slovencev. — Ali mu more to prepovedati občinski odbor? Kaj lahko stori lastnik zemljišča, kamor postavlja prodajalec svojo kramo? Ali je s tem pridobil kako pravico, da je hodil že več let semkaj prodajat svoje slaščičarske (medene) izdelke? Kako postopati, da mu to zabranimo?

Odgovor:

Po obrtnem redu dotičnemu ni mogoče zabraniti prodaje izdelkov v semanjem prometu ali ob cerkvenih shodih. Saj drugičkrat gotovo ne zahaja prodajat k Vam. Občina mu izvrševanja tržne pravice ne more prepovedati, razven če bi bili izdelki pokvarjeni, ker takrat lahko nastopi župan kot načelnik krajevne zdravstvene policije. — V poštev pride torej le posestna pravica zaradi prostora. V tem slučaju bi moral dotični trgovec imeti že služnostno

pravico priposestovano. Tu pa pride zopet v poštev določilo § 1470 občega državlanskega zakonika, ki pravi, da se more pravico (— služnost in druge na tujem svetu izvrševane posebne pravice — § 1469 o. d. z.) — priposestovati, če ni vknjižena v javnih knjigah, — šele po tridesetih letih. Posestnik zemljišča mu torej — če nimata kakega obveznega dogovora ali pogodbe — enostavno lahko zabrani, da ne sme prodajati na njegovem svetu; to je najenostavnejša rešitev.

69. Županstvo v Budanjah.

Vprašanje:

Neki oče, ki je bil popred pristojen v našo občino, si je pridobil domovinsko pravico v občini Sl. zase in za celo svojo družino (torej so bili otroci še vsi mladoletni? Op. ur.) — To domovinsko pravico si je pridobil 18. nov. 1906.

Ena hčer pa je postala 1. jan. 1906 nezakonska mati; otrok je bil rojen v Reki. — Ali ni tudi nezakonski otrok pristojen tja, kamor je sedaj pristojna nezakonska mati oziroma njen oče?

Odgovor:

Nikakor ne! — Domovinski zakon z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105 določa popolnoma jasno, da imajo nezakonski otroci domovno pravico v tisti občini, v kateri je njih mati ob porodu domovno pravico imela. — Oče in dotična mladoletna hči sta dobila novo domovinstvo šele po rojstvu otrokovega, ki ostane torej pristojen v Vašo občino.

(Kraj rojstva pri domovinstvu sploh ne pride v poštev.)

70. Gosp. J. G., župan v Tr.

Vprašanje:

Župan sem že od leta 1893. torej skozi 17 let nepretgoma. Zadnjič sem bil izvoljen l. 1909. Ali sem upravičen, odpovedati se takoj občinski službi kot župan, dasiravno traja poslovna doba še 2 leti? Ali me lahko prisili občinski odbor, da moram ostati župan do konca, in kam se mi je obrniti?

Odgovor:

Ker ste imeli po § 20, točka 5, občinskega reda, pravico odreči se izvolitvi, Vam ne more tudi sedaj nikdo kratiti pravice, odreči se županski časti. V tem slučaju Vas ne more siliti niti občinski odbor, niti kako oblastvo, da vodite županstvo nadalje; tudi globe se Vam samo zaradi odstopa ne more naložiti.

Glede nove volitve župana Vas opozarjamo na § 22. občinskega reda. Odstop morate naznaniti okrajnemu glavarstvu; o izvršeni spremembi se mora poročati tudi deželnemu odboru.

71. Županstvo Hren. (Notr.)

Vprašanje:

Občinski ubožec B. Š., star 66 let, samec, skoro popolnoma slep, bi rad dobil pravico, da bi smel z muziko okrog hoditi in si s tem služiti kruh. — Ali mora to prošnjo delati prosilec sam, ali jo sme narediti županstvo? Kako je prošnjo napraviti? Kako se mora kolkovati in ali je treba priložiti kolek za licenco? Kam je poslati prošnjo?

Odgovor:

Opozarjamo Vas na odgovor pod št. 24 v 2. letošnji številki »Občinske Uprave«. — Pripomnimo še, da dobi licenco za takozvano godbo za beračenje (Bettel-musik) le oni, ki je v resnici potreben in le za eno leto; torej se mora prošnja ponoviti vsako leto. Prošnjo lahko naredi dotičnik sam, ali pa naj jo poda pri županstvu na zapisnik. V njej se mora natančno navesti, za katere kraje želi, da se mu da dovoljenje. (Ponekod na Kranjskem,

n. pr. na Bledu je beračenje z godbo prepovedano). Prošnje se mora kolkovati (1 K), ker pristojbinski zakon ne določa nikake oprostitve; tudi nam ni znana kaka tozadevna naredba. Kolka za licenco pa ni treba prilagati; če bo potreben, ga bode oblastvo naknadno zahtevalo, skoro gotovo pa ga ne bode treba. — Prošnjo pošljite na vsak način c. kr. okrajnemu glavarstvu.

72. A. Ž. v o b č. Ž.

Vprašanje:

Jaz imam od vasi kakih 300 metrov svoj dom, in še naprej je studenec za vodo. — Gre se za tlako (odkidavanje snega proti cerkvi in do ceste). Letos so mi v tem snegu naložili kar šest kron in vselej je tako. Povabila mi ne pošljejo nikoli; predno pa jaz do vasi prikidam, izgotovi že cela vas omenjeni poti, meni pa nalože kazen. Občinski odbor je sklenil za vsak dan peštlake po 3 K, če dotičnega ni. Pri nas je pa v dveh urah vse gotovo, ker jih je dosti. Plačal sem že. Kakšen uspeh bi imela pritožba? Ali naj se pritožim direktno na deželni odbor ali skozi županstvo? Pri občinskem odboru — vem — ne opravi nič.

Odgovor:

Če je občinski odbor tako sklenil kakor pravite in je dotični sklep pravomočen, ker je bil pravilno razglašen in ni bilo pritožbe, potem Vam pač ne bo mogoče kaj doseči. Gotovo imate tudi določen čas, kdaj se mora pričeti z odkidavanjem. Morate pač toliko popred začeti z delom, da pridete še pravočasno na tlako. Mi bi morali imeti bolj natančna pojasnila, potem bi bili v stanju, dati določnejši odgovor. — Če mislite, da se Vam godi krivica, Vam je prosta pritožba, uspeha pa ne moremo vedeti naprej. — Vložiti bi morali pritožbo vsekakor pri županstvu.

73. Kmetijsko društvo v G. (Gor.)

Vprašanje:

Naše društvo namerava kupiti od tukajšnje hranilnice in posojilnice hišo, za katero zahteva čez 10.000 K. Koliko bi moralo potem društvo plačati procentov od kupnine? Hranilnica si tudi priarži pravico do 2 sob, za slučaj, da jih bode potrebovala. Ali se more to kaj upoštevati pri plačilu procentov?

Odgovor:

Pristojbino določa pristojbinski zakon iz leta 1850 pri prenosih lastninske pravice kratko z $3\frac{1}{2}\%$ od vrednosti. — Vrednost se smatra po zakonu cena z vsemi postranskimi obveznostmi.

V kako podrobno tolmačenje pristojbinskega zakona, osobito glede morebitnih popustov in olajšav, se ne moremo spuščati, ker tudi nimamo na razpolago vseh odredb finančnih oblastev. Glede zadnje okolnosti bo odločeval edinole urad za odmero pristojbin.

74. Županstvo v A. (Goriško).

Vprašanje:

C. kr. državna železnica plačuje v občini A. (Goriško) neposrednih davkov 49 K 22 h. — Za volitev občinskega starešinstva (odbora) je vpisana v prvem razredu. Iz tega je razvidno, da ima železnica (pooblaščenec) tudi pravico voliti v občinski zastop občine A. — Vprašamo:

1. Ali mora c. kr. državna železnica plačevati tudi k neposrednim davkom vsakoletne občinske doklade po prevdaru za vsako posamezno leto in od koga naj se izterjajo?

2. Ali je dolžna opravljati robote (tlako) v občini po določenih $\%$ ozir. plačati v denarju?

3. Ali mora po davkih tudi prispevati k plači tukajšnjega dušnega pastirja?

Odgovor:

Ad 1. Železnica je ravnotako kakor vsak drugi davkoplačevalec zavezana plačevati vse občinske doklade na direktne davke. — Na enak način, kakor pobirate druge doklade, storite to tudi pri železnici in jih izterjajte od onega, ki plačuje direktni (državni) davek.

Ad 2. Ker imate po § 79. občinskega reda za Goriško pravico uvesti tlako (roboto) in jo razdeliti po razmerju direktnih davkov, in ta § nima nikakih izjem, velja torej v isti meri kot za vse druge davkoplačevalce — tudi za železnico. Stopite v dogovor z njeno upravo, ali bo dala na razpolago delavce ali pa plačevala odpadajoči del v denarju.

Ad 3. Če plačujete duhovnika s posebno doklado na direktne davke, gotovo ne more biti izvzeta železnica. Vendar pa Vam svetujemo, da se glede tega vprašanja obrnete na okrajno glavarstvo, ki je svoječasno moralo izvesti konkurenčno obravnavo.

75. Gospod R. A. župan v S.

Vprašanje:

Tukaj je 21letni fant, ki noče doma ničesar delati; vedno preteplje starše, da niso varni življenja. Leta 1909 smo ga oddali v g. norišnico, a čez 4 tedne so ga poslali nazaj, češ da ni tako blazen, da bi ne mogel biti doma. Doma ga pa nikakor ne morejo imeti, zato silijo stariši, naj ga županstvo kam odvede. Nekoliko blazen je res, a največ je hudoben. Zato bi ga dali radi nekaj časa v prisilno delavnico v Ljubljano, a ne vem, kakšne ljudi sprejemajo tam. — Ali je upanje, da ga sprejmo brezplačno; kakšne priloge je treba k prošnji; ali bi ga sprejeli, če tudi ni pri čisti pameti? — Če bi ga tam ne sprejeli, kaj naj ukrenemo, in ali je misliti, da ga spravimo v blaznico?

Odgovor:

Po § 6, točka 2, zakona z dne 24. maja 1885 drž. zak. št. 90 se ne smejo sprejemati umobolni v prisilne delavnice ali poboljševalnice. Če je dotičnik res umobolen, vsprejem ne bode mogoč. Svetujemo Vam, da predložite prošnjo naravnost na vodstvo prisilne delavnice in priložite vestno sestavljeno zdravniško spričevalo z natančnim popisom bolezni. Brezplačno pač ne bode sprejet, ampak bi bilo treba plačati po 90 h na dan. — Glede sprejema v blaznico Vas opozarjamo na tozadevni članek v zadnji številki »Občinske Uprave«. — Če je fant nevaren in nasilen, se obrnite na sodišče, ki bo odredilo potrebno.

76. Županstvo občine F.

Vprašanje:

Občinski odbor namerava postaviti za vsako davčno občino po enega poljskega čuvaja, ki bi bil plačan iz občinske blagajne. — Ali sme in ima pravico jih postaviti na ta način, da bi bili plačani iz občinske blagajne, in bi se vstavil zato primeren znesek v proračun? Dosedaj so bili plačani naravnost od kmetov (navadno po 2 K) ter postavljeni za 1 ali 2 vasi. — Ali sme dalje poljak (poljski čuvaj) tisti denar, ki ga dobi z rubežnijo, pridržati zase, oziroma ako ne, mu-li sme občinski odbor mesto tega dovoliti primerno nagrado za trud vrh plače iz občinske blagajne? — Ali je treba kakega dovoljenja okr. glavarstva za nameščenje takih čuvajev?

Odgovor:

Občinski odbor ima vsekakor pravico nastaviti poljske čuvaje (poljake) in skleniti, da se plačajo iz občinske blagajne, kakor določa to postava od 17. januarja 1875 o obrambi poljščine, dež. zak. št. 8, III. del, v § 17, tretji odstavek, ki se sklicuje na tozadevna določila občinskega reda; in sicer pridejo tu vpoštev § 71, 72 in 73 občinskega reda. — Nikake ovire ni, da bi se ne

vstavi potrebni znesek v proračun; sklep se mora seveda javno razglasiti in če ne bo ugovorov, postane pravomočen, ko poteče prizivni rok. Prispevke bodejte pobrali od posestnikov oziroma dotičnih vasi po določbah občinskega reda. Ker se denar steka v občinsko blagajno, je tudi zato jasno, da je opravičeno plačevati poljake iz nje. Ne sme pa poljski čuvaj pridržati zase kakęga prejetęga zneska; sploh nima pravice jemati denar iz rubežni on, ampak le občina (§ 27 in 28 omenjenęga zakona). — Občinski odbor pa ima pravico, dovoliti mu posebno nagrado, če je opravičena in zasluęna. Dovoljenja političnega oblastva ni treba, razen v slučajah, o katerih govori § 18 navedenęga zakona. Pač pa je treba obvestiti okr. glavarstvo o nameščenju poljakov v svręo zapriseęe.

77. Županstvo v K.

Vprašanje:

Neka — do pred 2 leti semkaj pristojna J. O. — je služila pred 6 leti v Trstu. Gospodinja je ni zavarovala pri bolniški blagajni, kar bi bila morala storiti. — J. O. je tam zbolela in odšla v bolnišnico, kar je povzročilo mnogo troškov. — Pred dvemi leti pa se je poročila z nekim Istrijanom, torej od takrat ni več pristojna v našo občino. Sedaj ima v Trstu malo trgovino. Okrajno glavarstvo zahteva šele sedaj, naj se omenjeni osebi izda ubožni list in domovnico. Ona se namreč brani plačati bolniški dolg, češ, da ničesar nima. (V Trstu se ji je izdal poprej ubožni list.) — Vprašamo: Ali je županstvo prisiljeno ugoditi c. kr. okr. glavarstvu? — Ali ne pripadajo bolniški troški na občino, v katero je pristojen mož? Ali ni kriva tudi bolniška uprava, ki se oglašja šele po tolikem času? (J. O. je imela svoj čas doto in bi se jo bilo lahko izterjalo). — Ali bi se moglo morda prisiliti gospodinja, pri kateri je služila, naj poravnata troške, ker je ni zavarovala?

Odgovor:

Pretręati je najpopred vprašanje, kdo je kriv, da se šele sedaj izterjavajo bolniški troški, in če ni zakrivila tega bolniška uprava sama, ker se ni ravnala po razpisu ministerstva za notranje zadeve z dne 17. junija 1869 št. 1713. — Saj je morala bolniška uprava takoj zahtevati razkaznico. Ali tega ni storila — in kdo jo je izdal? Če je to storila Vaša občina in s tem priznala domovinstvo J. O., ki se je izkazala z ubožnim spričevalom, potem Vam ne bode preostajalo drugega, kot plačati troške. Vendar pa bi bilo umestno, pritoęiti se proti plačilnemu nalogu, če ni rok že zamujen. Ukazu, da bi sedaj izdali domovinski list — se opravičeno lahko branite, ker sedaj J. O. ni več pristojna v vašo občino; ubožni list mora pa sploh izdati dotično oblastvo, v čegar področju biva dotična oseba. — Domovinska občina moža pa gotovo ni dolęna plačati troškov, ker je bil zakon sklenjen po bolniški oskrbi. — Vsekakor prosite okrajno glavarstvo, naj popred doęene, kdo je kriv, da se šele sedaj izterjavajo bolniški troški od vaše občine, ker bi jih bila svoj čas na vsak način morala plačati takratna gospodinja, če ni zbolela J. O. po lastni krivdi. V koliko pa obstoji obveznost bivše gospodinjne še sedaj in če ta obveznost ni zastarana, odločevati bi moralo redno sodišče. — S tega stališča mi zadeve ne moremo presoјati, ker ne smemo posegati v delokrog oblastev.

78. Županstvo Tr. (Gor.)

Vprašanje:

Neki tukajšni posestnik je bil od lovskega čuvaja zasačen na divjem lovu. Ustreljene divjačine ni odnesel sam, ampak drugi dan je to storil njegov mladoletni brat. Pri tem poslu mu je pomagal tretji brat, ki je tudi samostojen posestnik. Vsled ovadbe so prišli vsi trije bratje v preiskavo, ki pa ni še končana, ker se morajo šele določiti meje.

Imata-li omenjena posestnika, ki sta v preiskavi radi divjega lova, pravico voliti pri občinskih volitvah, oziroma pravico biti voljena v občinski odbor, dokler ni zadeva rešena pri sodišču?

Pripomni se, da nikdo ni imel ne orožnega ne lovskega lista.

Odgovor:

Po določbah goriškega občinskega volilnega reda z ozirom na določila kazenskega zakona so izključene od volilne pravice med drugimi vse one osebe, ki so v preiskavi zaradi kakęga hudodelstva, dokler traja preiskava. Ali je v Vašem slučaju uvedlo sodišče preiskavo zaradi hudodelstva lovske tatvine ali samo radi prestopka, — tega mi ne vemo; sodimo pa, da radi hudodelstva. V takem slučaju bi Vam svetovali, da se obrnete na sodišče, da Vam naznani način preiskave. Če pa še niste na jasnem, obrnite se (eventuelno v reklamacijskem postopanju) na politično oblastvo. — Po našem mnenju dotična posestnika ne moreta biti niti voljena niti ne moreta voliti, dokler traja preiskava.

79. Županstvo Planina.

Vprašanje:

Tręaška občina nam je poslala 79 let staro J. Č., vdovo za umrlim Martin Č., pristojnim v tukajšnjo občino. Ta vdova je bila približno dve leti v bolnici v oddelku za neozdravljive bolezni; troškov je naraslo nad 1000 K. — Bivala je popred v Trstu 21 let nepretręoma in prostovoljno. Ona in mož sta bila okroglo 59 let iz občine odsotna in ni dobival on med tem niti podpore niti domovinske listine (? — kakšne?) od naše občine, tako, da je bila ta zakonska dvojica v občini čisto pozabljena in neznan. Zdaj — po zaslišanju — se je šele dognalo, da je pristojna v našo občino. — Ali je dolęna tręaška občina sprejeti vdovo J. Č. v domovinsko zvezo vkljub temu, da je bila v tręaški hiralnici oskrbovana dve leti?

Odgovor:

Če je od tistega roka, ki ga določa v členu II. domovinski zakon z dne 5. decembra 1896 drž. zak. št. 222, to je od 1. januarja 1891, poteklo 10 let, odkar je bivala dotična vdova v Trstu sama (kot vdova namreč) prostovoljno, in ne da bi bila uživala javno ubožno oskrbo, potem bi se tręaška občina ne mogla upirati, priznati ji domovinstvo. — Pozabili ste pa povedati važno okolnost: kdaj je umrl njen mož? — Kajti dokler je živel on, je bila vdova pristojna tja (torej v Vašo občino) — kot njen mož. — Če je ta bival v Trstu pod enakimi pogoji od navedenega termina 10 let, in od njegove smrti še ni poteklo 5 let, ima Vaša občina v smislu § 4 domovinskega zakona ex 1896 še vedno pravico, uveljavljati njegovo domovinstvo v Trstu na podlagi priposestevovanja, torej bi postala vdova eo ipso tudi ondi pristojna. — Na to okolnost smo Vas hoteli posebej opozoriti.

Če pa je bivala vdova od 1. januarja 1891 nadalje sama (to je po moęevi smrti) v Trstu in je bila sprejeta v hiralnico šele potem, ko je 10letno bivanje bilo že doseęeno, ne da bi delali oviro popred navedeni zadržki, potem tręaška občina nima vzroka zavrniti prošnjo za sprejem v domovinsko zvezo, če se pravilno in pravočasno vložil.

Mi na podlagi Vašega vprašanja položaja ne moremo presoditi, ker manjka jasnosti z ozirom na čas. Da je tręaška občina poslala vdovo sedaj v njeno prvotno domovinsko občino, to pri odločitvi priposestevovanja domovinstva v Trstu ne pride v poštev.

Čudno je, da se ni rešilo vprašanje o domovinstvu že popred, ko je bila sprejeta v hiralnico. Kdo in kdaj

je izdal razkaznico? Ali je morda imela J. Č. kako premoženje, da se je dalo sklepati, da bo plačala troške sama?

Mi Vam moremo le svetovati: prosite nemudoma za sprejem vdove — oziroma njenega moža (če ni rok že zamujen —) v domovinsko zvezo tržaške mestne občine, — nadalje pa se ravnajte natančno po § 6 domovinskega zakona iz l. 1896. Ko dobite odlok, nas takoj obvestite.

V bodoče pa prosimo Vas — kakor sploh vse vpraševalce, da navedete jasno in natančno vse okolnosti, — toda kratko!

Gospodarstvo.

Da se pravočasno skrbi za preprečenje škode na polju, drevju i. t. d., ki jo provzročajo škodljivi mrčesi, izdala se je pod št. 1606 sledeča

o k r o ž n i c a

vsem županstvom na Kranjskem.

Dodatno k tukajšnjemu ukazu z dne 22. aprila 1909 št. 6328 radi uničevanja hroščev se županstvu naroča, da ukrene pravočasno vse potrebno glede z a t i r a n j a o g r e e v, kakor to zahteva deželni zakon z dne 17. junija 1870, dež. zak. št. 21 o varstvu zemljiških pridelkov proti škodi po gosenicah, hroščih in drugih škodljivih mrčesih v §§ 1., 2., 3., 4. in 8.

Ravno tako se županstvo opozarja na dolžnosti, ki mu jih nalaga isti zakon glede pokončevanja gosenic.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 19. februarja 1910.

Nevarnost strupov za miši in podgane. (Razglas notranjega ministerstva z dne 19. oktobra 1909 št. 11.707). V trgovini se pojavljajo razni strupi za miši in podgane; učinkujoča sestavina teh strupov je ogljenčevokisli barit. Na steklenicah so navadno napisani: »Ravnanje brez nevarnosti«; »brez strupa«; »neškodljivo« i. t. d. Taki proizvodi se z uspehom in vedno v večji meri porabljajo, niso pa »brez strupa«, ampak nasprotno jako strupeni. Označba na steklenicah vzbuja pri kupovalcih — zlasti če so manj izobraženi ljudje — napačno mnenje, da pri uporabi takih sredstev ni treba nikake pazljivosti. — Zato opozarja notranje ministerstvo, da so taka miši in podgane uničujoča sredstva glede prometa in vporabe podvržena omejitvam § 15., oziroma § 12., 2. odstavka ministerske naredbe z dne 21. aprila 1876, drž. zak. št. 60.

Izplačila pokojnin državnim uslužbencem. Od 1. svečana 1910 dalje izplačujejo se pokojninski in preskrbninski užitek civilnih državnih uslužbencev in njih ostalih potom poštne hranilnice in sicer ali v gotovini ali pa s pripisom na dotični poštno-hranilni konto opravičenega prejemnika. Da se ne zakasni izplačevanje prejemkov ter da

stranke ne zadržujejo poštne uslužbencev v izpolnjevanju njihovega novega uradnega poslovanja, priporoča se, da imajo udeležene stranke v svrhu svoje legitimacije nasproti poštne uslužbencem pripravljen dotični dekret; kajti v smislu točke VI. dotičnega pouka o izplačevanju pokojninskih in preskrbninskih užitkov potom poštne hranilnice — kojega imajo stranke v rokah — se dostavljajo nakazila, oziroma se izplačujejo nakazani denarni zneski edino-le v roko v nakazilu označenega prejemnika ter je vsakršno pooblastilo izključeno. Kar se tiče naznanil glede izprememb v stanovanjih računskemu oddelku c. kr. finančnega ravnateljstva v Ljubljani, opozarjajo se penzionisti v lastnem interesu na določilo točke IX. navedenega pouka. Strogo pa je razločevati ali je izprememba stanovanj stalna ali le začasna. Kdor se preseli stalno v prvi polovici meseca, naj to kakor hitro mogoče naznani penzijskemu oddelku imenovanega računskega oddelka, ker je samo v tem slučaju mogoče, da ta urad potrebno ukrene, da pravočasno izplačajo penzijo na novi naslov. Kdor se pa stalno preseli v drugi polovici meseca, naj to javi primernim potom najprej poštne uradu dosedanjega bivališča in potem šele imenovanemu računskemu oddelku. — To naznanilo ima namen, da more dotični oddajni poštne urad poslati plačilno nakaznico na poštne urad novega bivališča in da se tako izplačajo penzije brez zadržka na dan dospelosti, sicer se namreč taka nakazila ustavijo. Kdor pa le začasno menja svoje bivališče, na primer po letu, naj se ravna po določilih drugega odstavka imenovane točke IX. zadevnega pouka.

Kmetijski poduk pri vojaki. Nižjeavstrijski deželni kulturni svet je prosil vojno ministerstvo, naj bi se vojake — sinove kmetijskih starišev — poučevalo v vojaških letih — v kmetijstvu, da bi v treh letih ne izgubili veselja do dela na domači grudi. Vojno ministerstvo pa je odklonilo prošnjo, češ, da je izpeljava — neizvedljiva. — Seveda v Avstriji —, neizvedljiva pa n. pr. ni bila v Italiji! Največ vojakov da vojni upravi kmetijski stan, zato pa uživa ta od nje vse preziranje. To se zreali ravno v dejstvu, da nekateri častniki, pa tudi podčastniki naravnost psujejo poštene kmetijske sinove. — Seveda izgubivajo ti potem veselje do kmetijskega dela, namesto da bi se jim to veselje pri vojaki vcepljevalo. No, in kar ni mogoče v naši Avstriji, — totranski državni polovici, — to je bilo mogoče na Ogrskem! Nadžupan, predsednik komiteta Veszprim je otvoril že tretji kmetijski tečaj za vojake. Tako je Ogrska nadkrilila Avstrijo. — Kar je tam mogoče — pa bi ne bilo pri nas?! — Zahtevajmo večkrat in razne korporacije, tudi občine, pa bo šlo!

Kmetijski svet na Dunaju. Dne 7. svečana t. l. je zboroval na Dunaju odsek za dobavo in zalaganje

armade z živili, žitom, živino i. t. d. — Doslej vojaška uprava ni bila temu naklonjena. Naši kmetijski krogi pa so vedno ponavljali to zahtevo; naravno, ker jim tako ostane izkupiček, medtem ko so vlekli dobičke le prekupci. — V minolem letu je dosegla svota, ki se je plačala le za pšenico, že 9 milijonov kron. Sedaj se gre za to, da se izvrši zalaganje vseh potrebščin le od kmetovalcev. Zato pa je treba, da se ti povsod organizirajo v gospodarskih zadrugah. Vsled tega je odsek sestavil poleg načel pri nakupovanju potrebščin za armado tudi navodilo, kako naj se organizujejo gospodarske zadruge. Kmetijsko ministerstvo bo v posebni okrožnici poučilo vse gospodarske zadruge, kako morajo postopati. — Odseku je predsedoval slovenski državni poslanec kom. svetnik Povše.

Kolkovna prostost vlog za preiskavo živil in drugih vžitninskih predmetov. (Razglas notranjega ministerstva z dne 20. oktobra 1909 št. 35.178). C. kr. finančno ministerstvo je dopustilo z razglasom, izdanim na vsa finančna ravnateljstva, z dne 21. septembra 1909 št. 49.911, da se vlagajo vloge (prošnje) na kak c. kr. preiskovalni zavod za živila, s katerim se prosi za preiskavo živil in drugih vžitninskih predmetov, — k o l k a p r o s t o, in sicer v smislu tarifne postavke 44, lit. g, zakona z dne 9. februarja 1850, drž. zak. št. 50. Pri tem ne pride v poštev, če izdeluje ali spravlja v promet živila in druge vžitninske predmete, ki naj se preiščejo, tretja oseba ali pa prosilec sam.

Razne vesti.

† **Dunajski župan — dr. Karol Lueger — mrtev.** — Spodobi se, da se tudi mi v svojem listu — če tudi nekoliko zakasnelo — spominjamo pokojnega prvega župana v monarhiji in prestolici Avstrije, umrlega dr. K. Luegerja. — Ne bomo opisovali njegovih nedosežnih zmožnosti in njegovih lastnosti, vsled katerih se ga je po pravici imenovalo »očeta« dunajskega mesta. — Bil je vstrajen in neumoren, tako da se ga je po pravici smelo prištevati med prve avstrijske politike; gotovo pa je bil najboljši dunajski župan. Pogreba se je vdeležilo cel milijon ljudstva, med njimi v prvi vrsti naš cesar z nadvojvodi, najvišje plemstvo, nad 800 županov i. t. d. Bodi mu zemlja lahka in blag spomin! —

Pristojbine za oskrbo v deželni bolnišnici in deželni blaznici za Koroško za leto 1910 so določene tako-le: C e l o v e c, dež. bolnišnica, 610 postelj, I. razred 8 K, II. razred 5 K, III. razred 2 K; dež. blaznica, 500 postelj, I. razred 7 K, II. 4 K, III. razred 1 K 50 vin., B e l j a k, cesarja Fran-Josipa bolnišnica, 150 postelj, II. razred 6 K, III. razred 2 K 10 vin.; V o l š p e r k, Nadvojvodinje Marije-Valerije bolnišnica, III. razred 1 K 80 vinarjev.

Kdaj bo zmanjkalo železne rude na zemlji? Leta 1800. se je izkopal iz zemlje komaj dva milijona ton železne rude, a leta 1850. okoli 10·8 milijonov ton. To število pa je narastlo leta 1901. na 84 in tričetrt milijona ton. Kakor bo nekoč zmanjkalo premoga, tako bo tudi zmanjkalo dobavišč najkoristnejše in najrazširjenejše kovine na zemlji. Zato so se začeli izpraševati mnogi učenjaki, kdaj se bo to zgodilo. Po statistiki profesorja A. Briuza se more ceniti množina uporabljive železne rude na zemlji na 9000 milijonov ton; od tega odpade 2200 milijonov ton na Nemško, 1500 milijonov na Rusko in Francosko, 1100 milijonov na ameriške Zvezne države, 1000 milijonov na Švedsko, 500 milijonov ton na Angleško. Ako je za 50 milijonov ton letne železne produkcije, treba 100 do 150 milijonov ton železne rude, se bo izčrpala vsa zaloga železne rude pred koncem 20. stoletja. Vendar pa, ako pomislimo na veličanske pokrajine naše zemlje, ki še niso preiskane, koliko imajo v sebi rude, je razmotrivanje gori omenjenega profesorja nekoliko preveč pesimiistično, tudi ker ni mislil na možnost, da bi se v potrebi rabilo tudi ono rudo, ki jo sedaj niso izrabljali zaradi premajhne vsebine železa, a takih rud je silno mnogo. Nahaja se tudi pri nas v precejšnji množini. —

Nove kolkovne znamke. Opozarjamo, da izgube veljavo stare kolkovne znamke z dnem 31. marca t. l. to se pravi, da se od tega termina nadalje ne smejo več rabiti. Poraba starih kolkovnih znamk po 31. marcu 1910 se bode smatrala kot neizpolnitev kolkovne dolžnosti. Neporabljeni stari kolki se lahko zamenjajo brezplačno za nove do 31. maja pri deželnem plačilnem uradu (finančno ravnateljstvo) v Ljubljani in pri davkarjih.

Po 31. maju 1910 pa se za stare kolkovne znamke ne bo dobilo niti novih niti denarja.

Razglas. V času od 15. aprila do 15. septembra t. l. priredi deželni odbor

drugi mlekarški tečaj

v združni mlekarni na Vrhniki. V tečaj bo deželni odbor sprejel 14 učencev. Na Kranjsko pristojni učenci plačajo za hrano, stanovanje in pouk za cel čas tečaja 150 K, izvenkranjski učenci pa 250 K. Šestim na Kranjsko pristojnim učencem podeli deželni odbor v ta namen podporo po 100 K, dvema pa po 75 K.

Prošnje za vsprejem je vlagati na deželni odbor do 5. aprila t. l. Prošnjam je pridejati dokazila o dovršeni starosti 16 let, o domovinski pravici, o primernem zdravju in lepem vedenju. Učenci, ki se bodo učili do cela ali do polovice na lastne stroške morajo priložiti tudi obvezno pismo starišev ali njih varuhov, da bodo plačevali zanje oskrbnino.

Deželni odbor kranjski

V L j u b l j a n i, dne 18. marca 1910.